

Lakatos Sándor

Tökéletes család

„Amikor azonban ezt végiggondolta magában, íme, az Úr anyála megjelent neki álmában, és ezt mondta: József, Dávid fia, ne félj feleségül venni Máriát, mert ami benne fogant, az a Szentlélektől van.

Fiút fog szülni, te pedig majd Jézusnak nevezed, mert ő fogja megszabadítani népét bűneiből.

Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által:

»Íme, a szűz fogan méhében, és fiút szül, és Immánuélnak nevezik majd« – ami azt jelenti: Velünk az Isten.

József pedig, amikor felébredt álmából, úgy tett, ahogyan az Úr anyála parancsolta neki, és feleségül vette őt.»

(Mt 1,20–24)

Ha az ókori politeista kultúrák mítoszait tanulmányozzuk, azt látjuk, hogy az istenek is családba rendeződnek. Házasodnak egymással, gyermeket nemzenek, és családi kötelék köti össze őket. A családi kötelék felbonthatatlan, annak ellenére is, hogy gyakran konfliktus támad a családtagok között. Az ókori kultúrák tanulmányozói rég megállapították, hogy a politeizmus isteneinek társadalma tulajdonképpen a földi társadalom tükörképe. Amikor ókori emberek az istenek születését, a világ teremtését, az égi hatalmasságok szerelmi történeteit vagy háborúskodásait mesélték, lényegében a földi társadalom alakjait és sajátosságait mutatták be.

A görögök, a rómaiak, a germánok, és minden bizonnyal a mi kereszténység előtti magyar őseink is a többihez hasonlóan az isteneket halhatatlan emberek alakjában rajzolták meg. Az emberség fő jellemzője ilyenként nem a jellembeli esendőség volt, nem a „tévedni emberi dolog” jelmondat adta vissza az emberi lét lényegét, hanem sokkal inkább a halandóság megmásíthatatlan valósága, a múlandóság tényének a felismerése. A teremtett Ember halandó, ideje végesre

van szabva, és halálának órája az istenek jóindulatától függ. A születés és az elhalálozás határai közé szorított Ember állandó nyomás alatt van, mert kinek rövide, kinek pedig rövidebbre szabott az ideje, hogy életét kiteljesítse, hogy életének értelmet, és ha lehet, halhatatlanságot szerezzen, így gondolkodtak a régiek. De a régiek hitték azt is, hogy a halandó teremtmény megtapasztalhatja a halhatatlanságot gyermeke, gyermekei születésében. Léte értelme, élete elsődleges küldetése ez: gyermeket nemzeni a világra, aki az elmúlással dacolva folytathatja a földbe hulló szülő életének munkáját és álmait.

A mítoszokban tehát halhatatlan emberekkel találkozunk, idealizált földi alakokkal, akik a tökéletesség látszata ellenére tele vannak hibákkal és gyengeségekkel. A görög mítoszokban például az erős családfő, az apa, az uralkodó mintaképe, Zeusz főisten, aki kérlelhetetlenül uralkodik, irányítja a teremtett világot és megkérdőjelezhetetlen döntéseiben. De mindeközben titokban kicsapongó, rejtőzködő, mert halmozza az élvezeteket hol a mennyben, hol pedig a földön. A feleség mivolt és az anyaság mintaképe Héra királyné, Zeusz felesége, aki kellően szigorú, tekintélyes és rendíthetetlen jelleműnek látszik. Mindeközben kicsit szeszélyes, kicsit kiszámíthatatlan, sokat bosszankodik és bizony, okkal, végtelenül féltékeny a kicsapongó férjére, aki, ha teheti, igyekszik elkerülni az asszony-ság haragját.

Az ókori történetekben a szereplők tele vannak vágyakkal és titkokkal. Mindegyikük egy kicsit Adonisz vagy egy kicsit Aphrodité is szeretne lenni, akik ifjak és tökéletes külsejűek, és nem köti őket a házasság, a család iránti kötelesség, nem vonzza őket a családalapítás, mert tele vannak szabadságszomjjal. Gyermeük csakis a vágy és vonzalom lehet. A különböző mítoszokban azt látjuk, hogy minden szereplő harciasnak is kíván időnként látszani, mint amilyenek Árészt látjuk, a háború istenét, akinek nincs ideje családi drámákra, mert folyton a véres harcmezőkön, tüzes csatatereken viaskodik valakik ellenében vagy valakik társaságában. Gyermeke csakis a háború, a békétlenség és a konfliktus lehet. És minden szereplő kicsit tudósnak is szeretne látszani, olyanak, mint Pallasz Athéné, a mesterségbeli tudás óvója, a mindentudó, aki életét az írások, a törvények és a tudomány világának szentelte. Gyermeke csakis a száraz, tényszerű okosság lehet.

Az ókori istenek óta eltelt évezredekben a kereszténység új jelképekkel, új tanulságokkal igyekezett meghódítani a világot. Az istenről alkotott képünk Jézus tanítása és az evangéliumok óta lényegesen változott ugyan, de az emberi jellem, ami a politeizmus isteneinek tükréből ma is kiolvasható, aligha változott valamit. Gondolom, magunkra ismertünk kicsit a felsorakoztatott görög isteni jellemekben. De vajon a kereszténység, a kiábrázolhatatlan egy Isten tanításával

végleg számúzte volna az emberek közül az Istent? Vajon végérvényesen leépítette volna az Isten emberi vonásait, tulajdonságait? Vajon teljesen nyoma veszett mindannak, amit az ókoriaknál láthattunk? Azt gondolom, hogy nem, mert a karácsonyi témakör éppen ezt a gondolatot szólaltatja meg igen hangsúlyosan.

A keresztény karácsonyunk a családot, a betlehemi jászolban fekvő kisgyermeket helyezi az ünnep középpontjába. Ebben a történetben saját magunkat, családi és emberi kapcsolatainkat keressük, legalábbis ezt a lehetőséget kínálja fel számunkra ez az ünnep. Kirajzolódik számunkra a szentírásból a szülőpáros-ideál, a szent szülepár és a gyermekszületés ideálja, a jászolban fekvő kised Jézus, aki egyben a létezés legelemibb forrásának jelképévé nemesedik. Karácsonykor a születés csodáját mint isteni csodát, mint isteni ajándékot ünnepeljük. Nem egyszerűen egy születést, hanem az elemi isteni szeretet testet öltését ünnepeljük. Isten, a véghetetlen szeretet, közel hajol az emberhez, és önmagát adja azoknak, akik képesek a befogadásra. Törékenyen, esendően, végtelenül kiszolgáltatottan, amilyen törékeny és kiszolgáltatott egy ma született, pólyába takart kicsi gyermek lehet. A család, a szent szülepár pedig ennek a legfőbb értékeknek a bölcsője, ahol az elemi szeretet valóságos otthonra talál. Ez a tudás, ez a meggyőződés van felkínálva számunkra a bibliai karácsonyi történetben mint követendő példa, mint életünk alapértéke, amiből élet, öröm, megbékülés és jövő származhat. Alapérték, mint ami megkérdőjelezhetetlen és szétrombolhatatlan kötelék minden kereső és esendő ember számára.

A kereszténység a Jézus-történetben rajzolja meg az idealizált család képét. A család a bölcső köré rendeződik, ahol Mária és József párkapcsolata a gyermek Jézus születésével válik teljes értékűvé azon a csillagfényes éjszakán a betlehemi istállóban. Az ókori történetekben is sokszor találkozunk azzal a gondolattal, hogy egy gyermek születése alapjaiban rengeti meg a kiüresedett és túl gyarló-emberivé züllött világot. Egy rendkívüli születés egy új világ kezdetét jelentheti, és a változás szele már a születéskor, sőt a fogantatáskor érezteti hatását. Ezért nem ritka, hogy rendkívüli születések kapcsán féltékenységről és akár a kisgyermek elleni támadásról olvasunk. Hiszem azt, hogy minden születés lehet rendkívüli, és hiszem azt, hogy minden születés egyben beteljesedés is. A messiás megszületését megjövendölték a régi próféciák, és a kolduserceg eljövetelét hírül adták a tündöklő csillagok és az örvendező angyalok.

Fontos, hogy ma se tévesszük szem elől az evangéliumi üzenetet, mely szerint Józseftől a látomásában megjelenő angyal elköteleződést kért rögtön a fogantatást követően, Máriától pedig a látomásszerű angyal elfogadást kért, a születendő gyermek szeretetteljes elfogadását, befogadását mint Istentől jövő személyes ajándékot és megbízatást. Ők pedig mindketten, Mária és József is

engedelmesen elköteleződtek, és elfogadták az ajándékot, így lettek ők hárman a tökéletes család mintája számunkra, ezt az alapértéket képviselik ma is.

Kicsit olyan ez a betlehemesben megformázott kép, mint egy esküvői beállított fotó, vagy inkább egy keresztelőkor beállított családi fotó, amin ott vannak mindazok, akik vérségileg és érzelmileg a legfontosabbak az ünnevelt kisgyermek számára. Ezek a fotók mindig azt próbálják modellezni, hogy micsoda lehetőség rejlik egy új család indulásában, micsoda lehetőség kínálkozik arra, hogy megvalósítsák minden álmukat, minden reményüket. Azt mutatják, hogy minden megszületett kisgyermekben – az isteni akarat szerint – a megváltás lehetősége születik meg a világra. Ebben bízunk minden anya és minden apa, és ha remélő egyáltalán, akkor azt hiszem, ezt reméli a Jóisten is tőlünk.

Társadalmi felmérések számszerűsítve mutatják, hogy az európai társadalom 95%-a az ideális élethelyzetet, társadalmi státust családban, gyermekkel képzelel el. Ez a 95% nyugtatóan hat a fülünknek, mert rengeteg ennek ellentmondó tényről látunk és hallunk a világban. A tökéletes család képe tehát bennünk él. Kiolthatatlanul bennünk él a tökéletes családi állapotok iránti vágyódás, az idilli házasság iránti vágyódás, az ideális gyermekekkel körülrajongva.

De mi van, ha így a karácsonyi ünnep környékén azzal kell szembesülnünk, hogy valamelyik családtagunk tökéletlen, vagy esetleg teljesen hiányzik? Mi történik akkor, ha kiderül, így, a karácsony árnyékában, hogy a családi fotó nem szimmetrikus, itt-ott csorbát ejtett rajta az élet, az idő, az emberi gyarlóság? Mi van, ha anya nem kifogástalan házi tündér, és nem tökéletesen önfeláldozó, mint Mária? Mi van, ha apa nem tökéletes az elköteleződésben és a felelősségvállalásban? És mi van, ha a gyermek nem a megálmodott anyagi tündér, és nem teljesíti be a szülők álmait úgy, ahogy azt a szülők megálmodták?

Karácsony ünnepén a feltett kérdésekre a válasz csak ez lehet: Ember, mindezek ellenére karácsony van! Karácsony itt van, megérkezett hozzánk hibáink és esendőségünk ellenére! Rút csorbák és szégyenteljes gyarlóságok dacára a karácsony bekopog hozzánk idén is és jövőre is! Ez a karácsonyi evangélium: a karácsony feltétel nélkül érkezik meg otthonainkba és templomainkba! A tökéletességre való vágy benne él az emberekben, és nem igaz, hogy a mai ember mást akar, vagy mást remél, mint az ókori ember. A mai ember is szeretetre éhes, ölelésre és odafigyelésre szomjas. Mindezeket pedig elsősorban attól az „olyan, amilyen” családjától várja el mint örökölendő, neki kijáró jussot, mint feltétlen ajándékot, örökséget, amit továbbadhat ma és holnap gyermekeinek és maradékainak.

Igaz ugyan, hogy a számok azt mutatják, hogy minden második házasság felbomlik ebben az országban, és igaz az is, hogy a társadalmunk csak alig minden második magzatot enged megszületni erre a világra, különböző okokra és

indokokra való hivatkozással. A karácsony előtti időszakban megsokszorozódnak a terápiás kabinetekben a jelentkezők, a kapcsolati gondokkal küszködő családok, akik az ünnep előtt rendezni akarják a megsokasodott problémákat, külső segítséget kérnek, mert veszélyeztetve érzik lelki életük egészségét, családi életük egységét és biztonságát. Valahogy végidőként élük meg a karácsony közeledtét, mert a karácsonyi ünnepekör felerősíti az emésztő problémákat, és nagyon fájó tud lenni rendezetlen lélekkel állni meg a betlehemi csillag alatt. Karácsony küldetése felmutatni a tökéletes családi képet, amiért érdemes harcolni és dolgozni, amire érdemes törekedni. Felmutatja az irányt, amerre igyekeznünk kell, de megmutatja azt is, hogy ez nem egy háromnapos igyekezet, hanem örökösen megújuló lendület kell legyen. Meg kell értenünk azt is, hogy nem lehet pár nap alatt rendbe hozni azt, amit 365 nap alatt elrontottunk, vagy elhanyagoltunk. Megláthatjuk azonban azt, hogy karácsonykor lehetőséget kapunk megerősödni szándékunkban, ragaszkodásunkban és elköteleződésünkben, ami elvisz bennünket legalább a következő karácsonyig, ahol ismét elővesz bennünket a tökéletesség iránti vágyakozás.

Ha figyelmesek vagyunk, könnyen megláthatjuk, hogy a család olyan, mint a légnemű vagy a víznemű anyag, ami azonnal kitölti a megüresedett teret. Ha a család valamelyik alkotórésze hiányzik, a meglévő családtagok, ha kell, több szerepet is vállalnak. Sok esetben anya egyben apa is lesz, mert apa jó esetben a kenyeret keresi idegenben. Mama újfent anyává lépik elő, mert neki már van tapasztalata, tudja, hogy kell gyermeket nevelni, a szülőknek pedig menni kell, mert „fúj a gyár”. A nagyobb testvér szülővé lép elő, mert ő már nagy, és felelősségvállalást követelnek meg tőle a felnőttek. A család tehát önmagát pótolja, önmagát gyógyítja, önmagát segíti, jó esetben úgy, ahogy tudja. Rosszabb esetben a megüresedett teret betöltik a függőségek, a magány és a depresszió. Karácsony azt hirdeti, hogy nem kell ennek így lenni! Azt hirdeti, hogy van megbocsátás és van megjobbulás, és van esélye annak, hogy az isteni jószág megfogjon, és újra megszületik.

Nem tagadhatjuk, hogy rengeteg a probléma ideleln a csillagok alatt. Végletek között csapongunk, és könnyű szavakkal állítjuk, hogy emberek ma úgy nőnek fel, hogy nem látják a szüleiket elmenni dolgozni, és ez nem szolgálja a társadalom fejlődését, másfelől az is igaz, hogy a mai gyermekek jelentős része úgy nő fel, hogy nem látja a szüleit, azért, mert azok hajnaltól éjfélig dolgoznak valahol, és nincs idejük a családra. Tény, hogy a megélhetésért szülők és szülőpárok hónapokra vállalják az idegenben való távollétet, és a pedagógusok és a nagyszülők és a fizetett dadusok képtelenek teljes értékűen pótolni azt az űrt, ami az itthon maradottakban keletkezik. És vajon van-e joga bárkinek ítélkezni más fe-

lett? Ítélni nincs joga senkinek, de biztatni és hirdetni kell, hogy lehet ez másként is. Mert ahol a szeretet otthonra talál, ott minden más szükséglet ráadásaként adatik meg azoknak, akik jó szívvel igyekeznek hódolni a betlehemi jászol előtt, és azoknak, akik nyitott szemmel követni tudják az égen megjelenő csillagot.

Karácsonykor hamar rájövünk arra, hogy egy kiegyensúlyozott család pótolhatatlan békeziget, erőforrás és támasz mindenki számára. Csoda-e, ha olyan erősen bennünk él a tökéletes családkép utáni vágyódás, a tökéletes szülepár tisztelete, a tökéletes kisgyermek születéséről szóló öröm igénye? A karácsony újra és újra felkavarja bennünk a hiányérzetet, a vágyakat, és mi indulunk megbizonyosodni mint a pásztrok, ajándékot vinni és hódolni mint a napkeleti bölcsek a szívünkben újra és újra megszülető betlehemi kis Jézusunk jászlához. És várjuk a csillag megjelenését, és dalolva és dicsőítve baktatunk karácsonyi havas utakon, hogy le ne maradjunk az örömről, a beteljesülésről, a csodáról. Ámen.